

Natural factors action in the economic growth

Cecilia Elena VĂDUVA

Associate Professor PhD.

“Constantin Brancusi” University of Targu-Jiu

ABSTRACT: ECONOMIC GROWTH IS CONDITIONAL ON FUTURE RESOURCES AVAILABLE. THE INTENSITY AND QUALITY OF ITS ECONOMIC GROWTH ARE THE RESULT OF SIMULTANEOUS ACTION OF COMPLEX FACTORS.

A MAJOR INFLUENCE ON ECONOMIC GROWTH HAVE THE INDIRECT FACTORS WITH IMMEDIATE ACTION: THE SIZE OF AGGREGATE DEMAND, IE, THE ABSORPTION CAPACITY OF THE INTERNAL MARKET; FINANCIAL AND BANKING SYSTEM EFFICIENCY; SAVINGS RATE AND THE INVESTMENT RATE; INTERNATIONAL ENVIRONMENT; MIGRATION OF THE WORK FORCE AND CAPITAL; BUDGETARY AND TAX POLICY OF THE STATE.

KEYWORDS: MIGRATION, GROWTH, FINANCIAL SYSTEM, MARKET.

Analiza creșterii economice la început a folosit forța de muncă și capitalul cu influențele lor cantitative și calitative; mai târziu s-a ajuns la un număr mare de factori. Cei care o determină în mod direct sunt[1]:

- resursele umane (oferta de muncă, educație, disciplină, motivație);
- resursele naturale (pământ, resurse ale subsolului, combustibil, condiții climaterice);
- stocul de capital tehnic (mașini, echipamente, clădiri, căi de transport);
- tehnologia (știință, inginerie, organizare, management, antreprenoriat, inovare).
- Toate țările dispun de acești factori, într-o măsură mai mare sau mai mică, dar nu există o formulă unică de a-i utiliza pentru a asigura creșterea economică.

Creșterea pe termen lung a producției are două surse fundamentale posibile [2]:

- creșterea cantitativă a factorilor, prin creșterea capitalului și a resurselor de muncă atrase în procesul de producție; creșterea cantității de materie primă și energie consumată, creșterea suprafețelor de teren cultivate;
- creșterea calității factorilor și a eficienței utilizării lor, în condițiile unui mediu economic și instituțional favorabil, ceea ce conduce la creșterea productivității naționale, a eficienței investițiilor, la scăderea consumului specific de materii prime.

Prima sursă indică dimensiunea cantitativă a creșterii economice, iar cea de-a doua reprezintă dimensiunea calitativă a acesteia. Modul în care se îmbină cele două laturi și aportul lor la creșterea rezultatelor macroeconomice, depind însă de dimensiunea structurală a economiei naționale. Astfel, proporțiile în care se combină factorii depind de natura tehnologiilor utilizate, de modul cum sunt repartizate resurselor economice pe activități la un moment dat și de flexibilitatea cu care se pot realoca aceste resurse în funcție de nevoile de adaptare a ofertei la modificările cererii.

Între latura cantitativă și cea calitativă a creșterii producției există o intersecție compensatorie, mediată de latura structurală. Astfel, reducerea cantității consumate dintr-un factor poate fi compensată de creșterea eficienței utilizării acestuia, realizându-se cel puțin menținerea nivelului producției. Această înlocuire depinde însă de rigiditatea proporțiilor în care se combină factorii, impusă de tehnologia utilizată.

Un exemplu concludent în acest sens este factorul muncă care contribuie la creșterea economică prin sporirea volumului de muncă prestată și prin creșterea productivității muncii[3]. La nivelul economiei naționale, latura cantitativă a contribuției acestui factor se concretizează în creșterea populației ocupate și implicit a volumului de manoperă prestată. Latura calitativă se manifestă printr-o îmbunătățire a pregătirii

profesionale și printr-o combinație mai eficientă cu alți factori. De subliniat este faptul că, sporirea productivității muncii depinde decisiv de calitatea factorilor cu care se combină munca, de motivația muncii, de structura organizației în care acționează.

Pentru a măsura contribuția fiecărui factor la creșterea economică se folosește funcția de producție ca instrument de analiză. Funcția de producție stabilește legătura dintre volumul producției realizate într-o economie și intrările de factori de producție la un anumit nivel tehnologic. Ecuația următoare reprezintă funcția de producție:

$$Y=f(L,K,A)$$

Unde:

Y: volumul producției;

L: munca;

K: capitalul;

A: progresul tehnic.

Creșterea volumului factorilor utilizați și îmbunătățirile tehnologice duc la o creștere a producției. Următoarea ecuație arată dependența ratei de creștere a producției de ratele de creștere a factorilor și de structura în care se combină aceștia la un moment dat:

$$\frac{\Delta Y}{Y} = \Phi \frac{\Delta L}{L} + (1 - \Phi) \frac{\Delta K}{K} + \frac{\Delta A}{A}$$

Unde:

$\Delta Y/Y$: ritmul de creștere a producției;

$\Delta L/L$: ritmul de creștere a volumului de muncă;

$\Delta K/K$: ritmul de creștere a volumului capitalului;

$\Delta A/A$: ritmul progresului tehnic;

Φ și $(1 - \Phi)$: ponderea muncii și a capitalului, egală cu contribuția relativă a fiecărui factor la obținerea venitului din vânzarea producției.

Ritmul progresului tehnic se concretizează de fapt în creșterea productivității totale a factorilor de producție, măsurată prin cantitatea cu care crește producția ca urmare a unei mai bune combinări a factorilor de producție.

În funcție de contribuțiile relative ale factorilor de producție la sporul producției și al venitului național, prin laturile lor cantitative și calitative, pot exista două tipuri principale de creștere economică: extensivă și intensivă.

1) Creșterea economică extensivă se caracterizează prin contribuția preponderentă a laturilor cantitative ale factorilor direcți la sporirea PIB sau a altui indicator macroeconomic. Acest tip de creștere este specific economiilor aflate în perioade de acumulare susținute, bazate pe efort investițional ridicat, orientat preponderent către creșterea capacității de producție în anumite ramuri.

2) Creșterea economică intensivă presupune o contribuție preponderentă a laturilor calitative ale factorilor la sporirea PIB sau a altui indicator macroeconomic. Creșterea intensivă este specifică țărilor avansate economic, care au structuri tehnologice și economice capabile nu numai să absoarbă progresul tehnic, ci și să-l genereze permanent. Autoaccelerarea continuă prin crearea surselor de creștere a eficienței în interiorul sistemului (progres tehnic endogen) permite o creștere practic nelimitată a eficienței economice.

Factorul uman contribuie la creșterea economică, prin sporirea volumului de muncă prestată la scară macroeconomică de către populația ocupată, în cadrul timpului de muncă efectiv, precum și prin calitatea acestui factor, exprimată sintetic prin productivitatea muncii.

La baza factorului uman se află resursele umane.

Resursele de muncă sau potențialul de muncă al unei țări exprimă totalitatea persoanelor în vârstă legală de muncă și apte de muncă. Limitele vârstei de muncă sunt convenționale, fiind determinate în mod diferențiat în fiecare țară, potrivit legislației în vigoare.

Potențialul de resurse de muncă depinde în principal de factori demografici, cum sunt[3]:

- densitatea populației;

- natalitatea;
- mortalitatea;
- mișcarea migratorie internațională a oamenilor;
- durata medie de viață, mai ales a vieții active;
- condițiile de trai.

Dintre resursele de muncă o parte formează populația activă, iar cealaltă parte o constituie populație inactivă. Populația activă reprezintă forța nemijlocită de producție a societății. În definirea conceptului de populație activă există deosebiri naționale. După Banca Mondială, „populația activă desemnează persoanele având o activitate economică, inclusiv militarii și șomerii, dar exclusiv managerii, studenții și inactivii.”

În literatura de specialitate din țara noastră, populația activă este considerată ca fiind totalitatea persoanelor ocupate în procesul muncii sociale, în diferite activități profesionale, inclusiv persoanele care satisfac stagiul militar, elevii și studenții de la cursurile de zi, precum și persoanele în curs de schimbare a locului de muncă.

La o mărime dată a populației totale, populația activă și ponderea acesteia, în total, depind de: evoluția demografică anterioară, durata școlarizării, structura pe sexe a populației, reglementarea vârstei de pensionare, normalitatea respectiv gradul de infirmitate al populației.

După populația activă, cea care își aduce efectiv contribuția la crearea de noi bunuri materiale și servicii, este populația ocupată. Aceasta cuprinde persoanele care au un loc de muncă, prestează efectiv o muncă și obțin un venit din prestarea muncii. Populația ocupată nu include militarii, elevii și studenții, persoanele în curs de schimbare a locului de muncă.

Dinamica populației ocupate și ponderea ei în totalul populației depinde de mai mulți factori: capacitatea economiei naționale de a crea noi locuri de muncă, raportul dintre cererea și oferta de brațe de muncă, motivația participării la muncă[4].

Șomajul este unul dintre factorii care influențează în permanență raportul dintre populația ocupată și cea activă. Dimensiunile muncii depind atât de numărul persoanelor ocupate în activitatea economică, cât și de durata timpului de muncă. Pe termen lung, durata săptămânii de lucru a înregistrat o tendință importantă de reducere. Ca urmare a modificărilor asupra duratei timpului de muncă, în timpul total al vieții oamenilor și creșterea timpului liber. Asemenea modificări în timpul de muncă a fost posibilă și vor fi posibile în viitor, în principal prin promovarea progresului tehnic și a tuturor căilor care conduc la creșterea productivității muncii.

Potențialul de muncă este influențat și de calitatea factorului uman care se află în strânsă legătură atât cu nivelul de instruire profesională și cultură generală, cât și cu nivelul de dezvoltare economică al țării.

Între conținutul factorului uman și nivelul general de dezvoltare al societății, există permanent o relație de interdependență, de intercondiționare. Simon Kuznetz apreciază că sporirea masei de cunoștințe, constituie factorul cel mai important al creșterii economice.

Creșterea calității factorului uman depinde în mod hotărâtor de dezvoltarea învățământului, a activităților cultural-artistice și de ocrotire a sănătății. De aceea, investițiile în resurse umane sunt considerate cele mai eficiente investiții și totodată factori importanți ai creșterii economice”.

Prestarea muncii într-un anumit sens poate fi identificată cu însuși actul producției.

Munca, factor originar, primar, de producție, reprezintă activitatea specific umană desfășurată în scopul obținerii de bunuri economice.

Ca factor de producție, munca îmbracă o formă procesuală și nu forma unei resurse stocabile, cum este cazul celorlalți factori de producție clasici, munca se manifestă numai ca factor de producție în stare activă. Resursa care generează acest flux se referă la ansamblul de abilități fizice și intelectuale care fac posibilă prestarea unei anumite munci[5].

Munca este un factor de producție originar, fiind intrinsec, asociată personalității prestatorului ei, neputând fi creată sau reprodusă artificial și nici disociată de persoana prestatorului. Acțiunea factorului muncă este strâns legată de dimensiunea temporală a procesului de producție. Raportată la scara timpului,

munca apare ca un factor de producție neregenerabil, prestația de muncă este ireversibilă, timpul de muncă neutilizat e irecuperabil

Munca reprezintă un factor de producție activ și dinamizator. Deține exclusiv capacitatea de a pune în funcțiune ceilalți factori de producție și de a determina transformarea lor în bunuri economice. Dacă munca nu ar acționa asupra lor, ceilalți factori de producție ar rămâne inerti.

Acțiunea specifică muncii, în forme concrete determinate, explică succesiunea transformărilor prin care trec factorii introduși în procesul de producție, până la obținerea bunurilor economice programate să rezulte din procesul respectiv.

Dimensiunea cantitativă a factorului „muncă” se referă la volumul de muncă de o anumită natură, prestat într-un proces de producție dat. Acest volum poate fi cuantificat prin numărul de unități de timp prestate, prin numărul de ore de muncă sau de locuri de muncă aferente unei anumite cantități de produse, prin numărul de lucrători sau de ore-om de muncă, prestate în condiții de producție date.

Dimensiunea calitativă a factorului muncă, abordat la nivel individual, se referă la specializarea profesională proprie fiecărui prestator de muncă, la gradul său de calificare și de experiență de producție, la nivelul său de productivitate.

Trebuie să se intervină la nivelul abilităților și motivației în muncă ale celui vizat pentru a ameliora anumite caracteristici prestate de o persoană.

Progresul calitativ al factorului muncă determinat de dezvoltarea generală a societății se concretizează în[6]:

- creșterea proporției în care procesele de muncă fac apel la abilitățile de ordin intelectual, care ajung să prevaleze în raport cu cele fizice;
- tendința de ameliorare continuă a productivității muncii, pe baza căreia are loc reducerea treptată a timpului lucrat și creșterea corespunzătoare a timpului liber;
- creșterea duratei de pregătire școlară și profesională instituționalizată și a nivelului și complexității acestei pregătiri;
- amplificarea dimensiunii creative a proceselor de muncă, bazată pe dezvoltarea aptitudinilor prin inovare, pe accentuarea laturii de concepție a muncii, în detrimentul celei de rutină, pe dezvoltarea componentei informaționale a celor mai diverse grupuri de muncă.

Oferta de muncă sub aspect cantitativ se concretizează în volumul de manoperă prestată de populația ocupată în cadrul timpului efectiv de muncă. Acțiunea factorului uman în procesul creșterii economice ține de dinamica ocupării populației disponibile.

Creșterea numărului de locuri de muncă se asociază cu creșterea economică, deși specialiștii au păreri diferențiate privind natura și sensul acestei dependențe. Sporirea ratei ocupării, prin crearea de noi locuri de muncă, stimulează creșterea economică. Există și opinii care consideră că extinderea ocupării este o consecință, mai degrabă, decât o premisă a procesului de creștere care s-ar datora efectului de antrenare, pe care sporirea PNB ar avea-o asupra fondurilor destinate investițiilor.

Din punct de vedere calitativ, acțiunea factorului uman în procesul creșterii economice, ce se exprimă prin calitatea acestuia, dependență în principal de calificare și de motivația în muncă și prin productivitatea muncii influențată și de înzestrarea tehnică a muncii.

Specificitatea dimensiunii calitative a factorului uman al creșterii economice este relevată de conceptul de „capital uman” care sintetizează totalitatea cunoștințelor și competențelor profesionale, rezultate din procesul educațional și consolidate prin acumulare de experiență la locul de muncă.

Dimensiunea structurală se referă la structurile specifice ocupării, respectiv ale pieței muncii.

În fiecare sistem economic există o ierarhizare a sectoarelor, ramurilor sau grupelor de activități, atât în funcție de numărul personalului ocupat cât și de productivitatea și calitatea specifice muncii în domeniul respectiv. Între ramuri, sectoare, firme au loc transferuri de personal care decurg din anumite tendințe ale pieței muncii și care influențează aportul factorului uman, la creșterea economică[6].

În cadrul resurselor economice, un rol deosebit revine resurselor naturale. Premisa primară a satisfacerii nevoilor umane este natura. Mediul natural este cel dintâi izvor al resurselor materiale și cadrul

existenței și al activității oamenilor. Direct sau indirect, natura oferă aproape toate cele necesare existenței omului și progresului societății.

Problemele folosirii raționale, ale conservării și economisirii resurselor naturale de toate felurile, au devenit tot mai stringente în ultimul timp desfășurarea unei creșteri economice în mod realist presupune cunoașterea resurselor naturale, clasificarea lor detaliată și luarea în considerare a progresului științific și tehnic, care să fie și progres economic și ecologic.

Clasificarea resurselor naturale din punct de vedere al originii și ritmului de formare în resurse neregenerabile și resurse regenerabile, oferă posibilitatea unei politici economice bazate pe un orizont de timp adecvat și unei alocări eficiente a resurselor, nu numai între producții dar și între generații [7].

Având în vedere posibilitățile de recuperare și refolosire a lor în producție sau în consum, resursele mai pot fi categorisite în recuperabile, parțial recuperabile și nerecuperabile.

Revoluția științifică și tehnică contemporană ridică noi probleme și în relația dintre creșterea economică și progresul tehnic, pe de o parte, și protecția mediului natural, pe de altă parte. Creșterea economică, în condițiile neprotejării resurselor, se dovedește inacceptabilă atât din punct de vedere al mediului, cât și al dezvoltării căci subminează baza unei dezvoltări durabile.

În procesul acumulării mijloacelor de producție și al creșterii economice, pe baza progresului tehnic, este necesar ca societatea să protejeze eficient resursele naturale, să ia măsuri pentru combaterea efectelor negative asupra naturii. Ținând seama de necesitatea obiectivă a protecției mediului natural, în scopul satisfacerii nevoilor curente și de perspectivă în procesul creșterii economice, se impune luarea în considerare a unor cerințe din care precizăm: „descoperirea și punerea în valoare a noi resurse naturale, creare de înlocuitori, folosirea unor cantități cât mai reduse materiale, prin utilizarea unor tehnici și tehnologii corespunzătoare și a unor produse mici consumatoare de materii prime și energie; recuperarea și refolosirea deșeurilor, materialelor, pieselor; utilizarea cu prioritate a resurselor materiale regenerabile și luarea de măsuri care să asigure reînnoirea lor; la folosirea resurselor care nu se reînnoiesc să se ia în considerare interesele generațiilor viitoare și posibilitățile descoperirii de înlocuitori sau producerea pe cale artificială; aplicarea de tehnici și tehnologii nepoluante și antipoluante; creșterea importanței problemelor ecologice în selectarea tehnologiilor; reducerea și eliminarea acumulărilor de mijloace de distrugere a societății și naturii”. [8]

Din toate acestea, se impune ca strategia creșterii economice și dezvoltării pe termen lung să integreze organic principiile ecologice și să se finalizeze în progres economic, social, tehnic și ecologic.

Fără a absolutiza funcțiile acumulării, în procesul creșterii economice, încadrând-o în complexitatea factorilor și condițiilor care o determină, este de remarcat că aceasta este procesul care exprimă cel mai cuprinzător factorii creșterii economice. Acumularea declanșează efecte antrenante, multiple, cantitative și calitative în toți factorii creșterii economice și deci asupra producției, venitului național și produsului social.

De intensitatea acumulării și eficienței ei depinde nemijlocit creșterea economică. Apare. Totodată, necesară în special în perioadele de stagnarea a acumulării, mobilizarea intensă a celorlalți factori, ai creșterii economice și sporirea eficienței acestora, în vederea menținerii sau accelerării ritmului venitului național cu un efort de acumulare mai redus.

Concluzii

Deși creșterea economică depinde de numeroși factori, din evoluția istorică a economiei diferitelor țări, se desprinde relația deosebit de strânsă dintre ritmul creșterii economice și rata acumulării, atestată de faptul că perioadele de dezvoltare rapidă a factorilor de producție se suprapun, de regulă, cu acelea în care se alocă o parte însemnată din venitul național pentru desfășurarea reproducției lărgite, se realizează ritmuri înalte de creștere.

Acumularea capitalului real poate avea loc la nivel tehnic calitativ constant sau prin încorporare economică a progresului tehnic.

În condițiile acumulării extensive, adică a sporirii capitalului fix și circulant, la nivel tehnic constant, datorită relației strânse existente între creșterea economică și acumulare, pare foarte plauzibilă ideea că pe măsura sporirii fondului de acumulare în venitul național are loc ridicarea ritmului de creștere economică deoarece vor fi puse în funcțiune mai multe mijloace de muncă și un număr mai mare de lucrători vor fi atrași în procesul de producție.

Dar în cazul acumulării la nivel tehnic constant se manifestă tendința de creștere a raportului capital-produție, deci de scădere a efectului, pe măsura măririi efortului.

Acumularea de mijloace de producție care încorporează progresul științific și tehnic, deci acumularea intensivă, calitativă, este calea hotărâtoare a dezvoltării economice și sociale pentru fiecare țară.

Prin îngemănarea dintre acumulare și progres tehnic se creează posibilitatea creșterii economice, nu atât prin sporirea volumului fondului de acumulare, cât mai ales pe seama sporirii eficienței acestuia, ca urmare a ridicării nivelului tehnic și a calității mijloacelor de producție acumulate, a schimburilor structurale tehnice și economice, produse în economia națională.

Bibliografie

- [1] Aftalion, F., „Theorie financiere de l’entreprise”, Paris, 1974
- [2] Băbăiță, I., Silai, Gr., Duță, Al., „Macroeconomie”, Ed. Mirton, Timișoara, 2005
- [3] Băcescu – Cărbunaru, A., „Macroeconomia relațiilor economice internaționale”, Ed. All-Beck, București, 2010
- [4] Boileșteanu, Gh., „Diagnostic, risc și eficiență”, Ed. Mirton, Timișoara, 2008
- [5] Cistecan, L., „Economia, eficiența și finanțarea investițiilor”, Ed. Economică, București, 2012
- [6] Văduva, C.E., „Investiții”, Ed. Academica Brâncuși, Târgu-Jiu, 2013
- [7] Văduva, C.E., „Investițiile în economie”, Ed. Scrisul Românesc, Fundația Editura Craiova, 2016.
- [8] Constantinescu, N.N., „Economia protecției mediului natural”, Ed. Politică, București, 1976.